

ס' קצה

סעיף א'

רשב"א, ראב"ד, גאוניס, רמב"ם, סמ"ג, תוספות, ספר התרומה, רא"ש – חייב אדם לפרוש מאשתו בימי טומאתה עד שתספור ותטבול, וכל עוד שלא טבלה היא בטומאתה אע"פ שלא ראתה הרבה ימים.

רבנו חננאל, רש"י (כתובות סא, ד"ה מחלפא) – משמע מדבריהם שיש להקל יותר בימי הליבון מאשר בימי הנידה ולהבדיל ביניהם.

אבות דרבי נתן – "ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב, יכול יחבקה וינשקנה וידבר עמה דברים בטלים, ת"ל: לא תקרב". (פ"ב ה"א) **רמב"ם** – לא מתשמיש לבד פורש, אלא לא יקרב בשום דבר שרגיל לערוה, כגון לא ישחק ויקל ראש עמה.

מחנה – כרוב הראשוני, שחייב אדם לפרוש מאשתו מימי טומאתה עד שתספור ותטבול. ואפילו שהתה זמן ארוך ולא טבלה תמיד היא בנידותה (אף בימי ליבונה) עד שתטבול. וכרמב"ם, שלא ישחוק ולא יקל ראש עמה אפילו בדברים, אבל מותרים בייחוד כי כבר בא עליה פעם אחת ולא תקיף יצרו כ"כ.

סעיף ב'

איסור נגיעה בנדה

גמרא – "תני דבי אליהו: מעשה בתלמיד אחד ששנה הרבה וקרא הרבה ושימש תלמידי חכמים הרבה, ומת בחצי ימיו והיתה אשתו נוטלת תפיליו ומחזרתם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ואמרה להם: כתיב בתורה כי הוא חייך ואורך ימך, בעלי ששנה הרבה וקרא הרבה ושימש תלמידי חכמים הרבה מפני מה מת בחצי ימיו? ולא היה אדם מחזירה.

פעם אחת נתארחתי אצלה והיתה מסיחה כל אותו מאורע, ואמרת לי: לה: בתי, בימי נדותך מה הוא אצלך? אמרה ליה חס ושלום! אפילו באצבע קטנה לא נגע בי..."

תוספות בשם סדר אליהו – "שמא הבאת לו את השמן, שמא הבאת לו את הפך".

רמב"ם, רשב"א – מכאן למדו שאסור לו לגעת בה אפילו באצבע קטנה בימי טומאתה.

איסור הושטה מידו לידה בנדה

ה"א – היה נוהג איסור להושיט מפתח מידו לידה בימי נידותה. והוכיח זאת מאותו מאמר בסדר אליהו "שמא הבאת לו את השמן..." ומזה מת אותו תלמיד. וכ"פ הרא"ש והרשב"א ורבנו ירוחם, שאסור להושיט שום דבר שמא יגע בבשרה, בין דברים ארוכים ובין קטנים כמו מפתח.

תוספות, סמ"ג, ספר התרומה – חלקו ואמרו שאין משם ראייה, כי שם נענש כי נגע בה באצבע קטנה.

רמב"ם, ע"פ המגיד משנה – דוקא כוס לא יכולה לתת ביד בעלה, אבל שאר דברים כן.

שערי דורא בשם מהר"ם – אסור אפילו לזרוק מידו לידה ועל אותם המתירים ראוי לגעור.

מחנה – כתוספות, הרמב"ם והרשב"א שאסור לו לגעת בה אפילו באצבע קטנה. וכרש"י שאסור להושיט מידו לידה שום דבר שמא יגע בבשרה, אפילו הוא דבר ארוך (ש"ך), ולא יקבלנו מידה שמא יגע בבשרה.

המ"א – כמהר"ם שאסור אפילו לזרוק מידו לידה.

הזהר יחד של דבר כבוד מאוד: איך אליעזר (חגי"ג ס' נח). טהרת הבית – מותר באופן שלא יגעו זה בזה כי זהו זמן קצר ואין בזה ענין של חיבה. **אגרות משה (ח"ב יג' ס' עה)** – ראוי להחמיר כי כל התרחקות יתרה עדיפה.

פתחי תשובה

- הנדוע ביהודה** התיר לבני זוג הגרים בכפר בין גויים ואין שם מי שיתמוך בה בשעת הטבילה, שהבעל יתמוך אותה בידי בכניסה למקוה. הנוב"י הסביר, שאיסור נגיעה והסתכלות במקומות המכוסים הוא **שמא יבוא לידי הרגל דבר**, ולכן ברגע זה של הטבילה לא חוששים לעבירה, כי מיד בעלייתה מן המים היא טהורה, ועוד, שהוא מתעסק בטהרת אשתו.
- הכרתי ופלתי** התיר לזרוק כלפי מעלה ולא לנוכח אשתו והיא תופסת וזה מותר, **אך בסדרי טהרה** כתב שאע"פ שמותר מעיקר הדין אין להתיר, והמחמיר בדברים האלו תבוא עליו ברכה. [ויש לעיין במסירת חפץ בפני רבים שמא ירגישו שהיא נידה]

דין מסירת תינוק מיד ליד כשאשתו נידה

פת"ש בשם התשב"ץ – התיר להעביר תינוק מידי אשתו כי חי נושא את עצמו, והתינוק עצמו עובר מידי אמו לידי אביו. לפי זה אם התינוק קטן (עד חצי שנה) או חולה או כפות אסור כי אינו נושא את עצמו.

ערוך השולחן – דחה את דברי התשב"ץ, כי מה הקשר לחי נושא את עצמו והרי יש חשש נגיעה.

שבט הלוי (סע' ב' ס"ק ג') – לשיטת הרמ"א המחמיר בזריקה, ה"ה שיש להחמיר כאן. ועוד, שכיום התרבו הסייגים והגדרים בהרחקות יותר מזמנם ויש להחמיר גם בזה.

טהרת הבית – הקל כתשב"ץ, כי איסור מסירה הוא חומרא בעלמא. והמחמיר תבוא עליו הברכה.

זרבי טהרה – סתם להתיר כדעת התשב"ץ.

סעיף ג'

משנה – "לא יאכל הזב (וכ"ש הטהור) עם הזבה מפני הרגל עבירה". (שבת יג).

המב"ם – דוקא בקערה אסור, אבל כשזה בשתי קערות מותר.

שאלות דרב אחאי, ראב"ד – נוהגים לאסור אף בשתי קערות כאשר זה על שולחן אחד.

המב"ו, רשב"א, ה"ו, ספר התרומה – נוהגים לאסור אף בשתי קערות כאשר זה על שולחן אחד. ואם פורש מפה להיכר או לחם או קנקן מותר אף על שולחן קטן.

הא"ש, רבנו ירוחם – בזמן הגמרא היו שולחנות קטנים מאוד וכל אחד היה אוכל לבדו על שולחן קטן וכשאשתו עמו על אותו שולחן קטן נראה הדבר כחיבה, אבל כיום שכל בני הבית אוכלים על שולחן אחד גדול מותרים לאכול על שולחן אחד ואינו דרך חיבה. ויש שעושים הכר ביניהם כמו אחד שאוכל בשר והשני גבינה על אותו שולחן (ס' פח) שנותנים קנקן או ככר להיכר ביניהם.

מחבר – כמשנה וראב"ד, שלא יאכל עמה על השולחן (ה"ה שאסור לאכול עמה בקערה אחת בזה אחר בזה – ש"ד). **וכרמב"ן והרשב"א**, שאם יש שינוי כגון לחם, קנקן או דבר אחר המפסיק בין קערה שלו לקערה שלה או שיאכל כל אחד במפה שלו או תגלה מעט מן השולחן ותתן קערה שלה עליו (ש"ד), מותר.

המ"א

1. "א צריכים הפסק בין קערה שלו לקערה שלה דוקא כשלא אוכלים בקערה אחת כשהיא טהורה, אבל אם אוכלים בקערה אחת כשהיא טהורה, מספיק אם אוכלים בשתי קערות שזהו הכר מספק. (הגהת אלפסי והגהת אשר"י)
- שבט הלוי** (ס"ק ג') – ההיכר כאן שונה מהיכר של בשר וחלב, וכאן מספיק דבר היכר לשניהם (ואפילו טבעת ואף שאינו ביניהם ממש) כי אין איסור אכילה יחד מעיקר הדין.
- פרישה, ב"ח** – אסור להניח קערה עם חתיכות קטנות של אוכל והוא נוטל אחת והיא נוטלת אחת עד סוף האכילה כי ודאי שזה נקרא אכילה מקערה אחת שאסורה. וכתב שזה שטות גדול.
- ט"ז** – אבל קערה מרכזית עם חתיכות גדולות שכל אחד לוקח ממנה לצלחת שלו ואוכל ממנה, מותר, כי אין האכילה מיד בלקיחתו מהקערה אלא ע"י כלי אחר.
2. "א שאסור לו לאכול משירי מאכל שלה כמו שאסור לשתות משירי כוס שלה.
- ט"ז** – אם הפסיק אחר בינתיים מותר כמו בשירי כוס לקמן בסע' ד', וכן כל הקולות שם מותרות גם כאן.

הדין כשנמצאים גם בני הבית ואוכלים איתם

משאת בנימין – אם גם בני הבית אוכלים עמם מקערה אחת, מותר לאכול מקערה אחת גם כשהיא נידה בלא שום הכר, כי אין לך הפסק גדול מזה. וזה מדינא, אבל המחמירים תבוא עליהם הברכה.

פתחי תשובה – חלק וכתב שההתיר הזה הוא לאכול משולחן אחד, אבל מקערה אחת אסור ע"פ פסק הרמ"א שאסור לו לאכול משירי מאכל שלה.

שבט הלוי – הקל בזה רק כאשר עלולים להרגיש שהיא נידה.

סעיף ד'

סמ"ק, רמב"ם, רשב"א, רא"ש, רבנו ירוחם, סמ"ג, ספר התרומה – מותרים לשתות בכוס אחד כי רגילים לשתות בזה אחר זה, כי באכילה ושתיה אין קרובי ביאה יותר מהצעת המטה שמותרים שלא בפניו. **וכ"כ כל הראשונים**. ונוהגים שאדם אחר שותה ביניהם כדי להפסיק.

רא"ם, מרדכי – אסרו את זה ע"פ הסיפור לעיל בתני דבי אליהו כאשר הוא שותה אחריה, אבל היא יכולה לשתות אחריו. וכן אם הורק המשקה ששתה בו לכלי אחר אפילו הוחזר לכלי הראשון, ג"כ מותר. וה"ה אם שתתה והוא לא יודע מזה, מותר לו לשתות מאותו כלי ואין צריכה להודיע לו ששתתה מזה.

ארחות חיים – מותר לה לאכול מה שהוא הותר בקערה וכן להיפך.

בית יוסף – כן נוהגים העולם שלא לשתות משירי הכוס ששתתה הנידה וצריך להדיח הכלי בין שתיה שלה לשתיה שלו. וכל זה שהוא לא ישתה אחריה, אבל היא מותרת לשתות אחריו.

זרבי משה – נוהגים כדעת הסמ"ק שמפסיק אדם אחר ביניהם ולא צריכים להדיח הכוס או שיריק את הכוס לכלי אחר ויחזיר, וה"ה באכילה. ואם הלכה האשה למקום אחר מותר לשתות אחריה כרגיל כי אין כאן חיבה.

מחבר – פסק כרא"ם וכמרדכי שאסור לו לשתות משירי כוס ששתתה היא.

המ"א

1. כסמ"ק, אם מפסיק אדם אחר ושותה ביניהם, מותר.
  2. כרא"ם וכמרדכי, אם הורק המשקה מכוס זה אל כוס אחר מותר אפילו הוחזר לראשון.
  3. אם שתתה והוא לא יודע ורוצה לשתות מכוס שלה, אינה חייבת לומר לו ששתתה מזה.
  4. היא מותרת לשתות מכוס ששתתה הוא.
  5. אם שתתה מכוס והלכה למקום אחר, מותר לו לשתות את המותר אחריה, כי כיון שהלכה אין חיבה.
- פתחי תשובה** – אם באה באמצע והוא כבר שותה, מותר לגמור.

פתחי תשובה – אם פרסה נידה באמצע האכילה מותר לגמור.

סעיפים ה'ו'

ישיבה על מטתה

גמרא – "ת"ש: ...ואת אשת רעהו לא טמא ואל אשת נדה לא יקרב, מקיש אשה נדה לאשת רעהו, מה אשת רעהו הוא בבגדו והיא בבגדה אסור, אף אשתו נדה הוא בבגדו והיא בבגדה אסור. ש"מ"י. (שבת יג.)

ראב"ד בשם רב האי גאון, רמב"ן – אסור לישן על מטתה אפילו אינה עמו במטה מפני הרגל עבירה, וק"ו שאסור אפילו להציע מטתו בפניו. **טור** – זה אסור אפילו שלא בפניה כי יש הרהור גם שלא בפניה. **וה"ה שאסור לשבת על מטתה כי גם בזה יש הרהור.**

ישיבה על ספסל אחד

מרדכי בשם רש"י – אסור לו לשבת על כסא ארוך אשר אשתו נדה יושבת עליו.

תרומת הדשן, ארחות חיים – הוראה זו היא חומרה בעלמא ויש להחמיר רק בספסל תלוש אבל לא בספסל שמחובר לכתלי הבית. הארחות חיים כתב שיש מתירים אם אדם אחר יושב ביניהם. אבל בעגלה אחת מותר לשניהם לשבת כי אין זה דרך חיבה כמו ישיבת ספסל שדרך אוהבים לשבת ולהתקבץ יחד, אבל נסיעה בעגלה אינה דרך חיבה. אמנם לנסוע בעגלה לטיול לא התירו.

בית יוסף – מותרים לשבת בספינה אחת או בקרון אחד והוא שיפסיק משהו ביניהם. והחומרה של ישיבת ספסל נוהגים רק האשכנזים. **דרכי משה** – הסיק מתרומת הדשן שמדובר שאחד יושב מקדימה ואחד מאחורה, ולטיול אפילו ככה אסור.

שתי מטות

מהר"ם מרוטנבורג – אם יש שתי מיטות ורגלי האחת נודעת בחברתה שלא ישכב הוא באחת ואשתו הנידה באחרת אם לא ישימו הפסק ביניהם.

רבנו ירוחם בשם התשב"ץ – אם המטה רחבה ולא נוגעים זה בזה מותר כי אז זה רק ייחוד. ובלבד שתישן במצעים המיוחדים לה והוא במצעים המיוחדים לו.

מחבר – כרב האי וכראב"ד ע"פ דיוק הטור שלא ישב במטה המיוחדת לה אפילו שלא בפניה, ולא ישן עמה במטה אפילו כל אחד בבגדו ואין נוגעים זה בזה (ומטה של עץ או בנין מותר כשהוא במטתו ואשתו במטתה – ש"ד).

ב"ח – חלק על הטור, וכתב שדוקא שכיבה אסורה על מיטתה, כשפושט בגדיו, אבל ישיבה סתם **שלא בפניה** מותרת תמיד כי לא נמצא איסור זה בדברי הראשונים.

ט"ז – חלק על הב"ח ואסר גם ישיבה על מיטתה כמו שאסורים לשבת על ספסל אחד.

ש"ך – **בנקודות הכסף חלק על הט"ז ופסק כב"ח** שמותר לו לשבת על המיטה שלה. **הש"ך דחה את ראייתו של הט"ז** מזה שאסורים לשבת על ספסל אחד, כי שם זה לא אסור משום הרהור אלא שכיון שהוא מתנדנד זה נחשב כנגיעה או כאילו ישנים יחד במיטה אחת שאסור אע"פ שאינם נוגעים זה בזה, משא"כ כשהוא יושב על מיטתה והיא לא פה.

פתחי תשובה

1. ה"ה על כרים המיוחדים לה אסור לו לשכב אפילו שלא בפניה. ועל כרים המיוחדים לו היא מותרת לשכב רק שלא בפניו, ובפניו אסורה.
2. אם האשה אינה בעיר כלל ברור שמותר לו לשכב על מיטתה.
3. נשאר בצ"ע אם מותר לו לשמוע אותה שרה.

היא על מטתו:

ט"ז – היא כ"ש שאסור לה לישן במטה שלו, אבל לשבת על מיטתו מותר לה.

תורת השלמים, פת"ש בשם חכמת אדם – התיר לה לשכב על מיטתו כאשר זה לא בפניו. וכן הבין מהט"ז, שרק בפניו אסור.

1. כמרדכי, שאסור לשבת על ספסל אחד אפילו ארוך שאינו מחובר לכותל והוא מתנדנד.
2. כתרומת הדשן שיש מתירים אם אדם אחר יושב ביניהם.
3. לא ילך עם אשתו בעגלה אחת או בספינה אחת אם הולך רק דרך טיול כגון לגנות ופרדסים וכיו"ב, אבל אם הולך מעיר לעיר לצרכיו מותר אע"פ שהוא ואשתו הם לבדם ובלבד שישבו בדרך שלא יגעו זה בזה (כגון אחד מקדימה ואחד מאחורה).
ערוך השולחן – טעם האיסור הוא משום קרוב דעת ולכן אפילו ללכת ברגל ביחד אסור מטעם זה.
4. **אגרות משה (ח"ב.ו"ד.ס' פג)** – האיסור הוא רק מצד ישיבתם יחד, כי כיון שזה לטיול ולא טרודים בכלום יש לחשוש שיתקרבו זה לזה בישיבתם ויבואו לידי נגיעה. **וכל זה שאסור בעגלה אחת לטיול זה דוקא בעגלה קטנה או ספינה קטנה שמטלטלת ויש חשש שיגעו זה בזה, אבל בספינה גדולה וכן כלי רכב שהוא מרווח מותרים לנסוע ביחד אף לטיול באופן שלא יגעו ע"י הנדנד כגון שרחוקים זה מזה.**
4. כמהר"ם (ולא כרבנו ירוחם) שאסור לישון יחד במטה אפילו בשני מצעים, ואפילו אם שוכבים בבי' מטות והמטות נוגעות זו בזו אסור. **פ"ט** – רק כשמטות נוגעות אחת בשניה אסור, אפילו אם לא רואים את הפנים אחד של השני, אבל במרחק כלשהו בין המטות מותר. **שבט הלוי ע"פ האר"ז** – צריך שהכרים והכסתות של מטתו ומיטתה לא יגעו זה בזה. וי"א כדי מעבר אדם בין המטות. וי"א כדי שלא יגעו בהושטת יד. וי"א מרחק אמה (כחצי מטר).

סעיף ז'

- גמרא** – "תנא: ... רבי אחא ברבי יאשיה אומר: כל הצופה בנשים סופו בא לידי עבירה, וכל המסתכל בעקיבה של אשה הויין לו בנים שאינם מהוגנים. אמר רב יוסף: ובאשתו נדה. אמר רבי שמעון בן לקיש: עקיבה דקתני במקום הטינופת שהוא מכוון כנגד העקב". (נדריס כ.)
- הש"א, טוה** – מהעקב נלמד לכל מקום המכוסה שבה. אבל בשאר מקומות שאין דרך לכסותם מותר להסתכל בהם. וה"ה שמותר לה להתקטט בימי נדוה כדי שלא תתגנה על בעלה.
- המב"ם** – מותר להביט באשה נדה אע"פ שהיא ערוה, ואע"פ שיש לו הנאת לב ממנה בראיה, הואיל והיא מותרת לו לאחר זמן ולא יבוא לידי מכשול, אבל לא ישחק ויבוא לקלות ראש עמה. **הראב"ד תמה** מדוע התיר במקום הסתר ע"פ הגמרא בנדריס. **המגיד משנה הסביר** שלא הוצרך הרמב"ם לבאר דבר זה כי זה נלמד בכ"ש משחוק וקלות ראש. לכאורה לפי הרמב"ם מותר להסתכל במקומות המכוסים ורק במקום התורף אסור.
- מחבר** – כבר ייתא וכרשב"א והטור שלא יסתכל אפילו בעקבה ולא במקומות המכוסים שבה.
- המ"א** – אבל מותר להסתכל במקומות הגלויים אע"פ שנהנה בראייתה.
- טהרת הבית** – גם לפי המחבר והרמ"א האוסרים להסתכל במקומות המכוסים, יש הבדל בין הסתכלות לראיה בעלמא, וראיה בעלמא מותרת.
- שבט הלוי** – החמיר אף בראיה בעלמא, כי המרחק בין ראיה בעלמא להסתכלות כחוט השערה.
- אגרות משה** (יו"ד ב' ס' עה) – המקומות המכוסים שאסור להסתכל בהם הם אלו המכוסים אף כשהיא בבית, אבל לא אלו הגלויים בבית ומכוסים כשהיא יוצאת החוצה בפני אנשים אחרים.
- זרכי טהרה** – צריכה ללכת עם כיסוי ראש כל ימי נידוה ואף לישון עם זה.
- המצאות בעל עם אשתו בחדר הלידה** (שאו היא טמאה לידה והוא רואה מקומות מכוסים): **אגרות משה, טהרת הבית** – מותר לו להיות שם כדי לחזק את רוחה מתוך הקפדה על איסור ההסתכלות במקום התורף ובמקומות המכוסים אף כשהיא בביתה. שבט הלוי – החמיר בזה.

סעיף ח'

- גמרא** – "דאמר רב יהודה: הוחזקה נדה בשכנותיה בעלה לוקה עליה".
- הש"י** – שראוה לובשים בגדי נדות.
- מחבר** – כגמרא וכרש"י שראוי שיהיו לה בגדים מיוחדים לימי נדוה כדי שיזכרו שהיא נידה.

סעיף ט'

- גמרא** – "תניא: והדוה בנדתה, זקנים הראשונים אמרו שלא תכחול ולא תפקוס ולא תתקטט בבגדי צבעונים, עד שבא רבי עקיבא ולימד: א"כ אתה מגנה על בעלה, ונמצא בעלה מגרשה! אלא מה ת"ל: והדוה בנדתה, בנדתה תהא עד שתבוא במים". (שבת סד:)
- ה"י, המב"ם, מחבר** – פסקו את דברי הגמרא שמותר לה להתקטט בימי נדוה כדי שלא תתגנה על בעלה.

סעיף י'

- גמרא** – אמר רב הונא: כל מלאכות שהאשה עושה לבעלה, נידה עושה לבעלה, חוץ ממזיגת הכוס (של יין) והצעת המיטה והרחצת פניו, ידיו ורגליו (שהם דברים של קרוב וחיבה ומביאים לידי הרגל דבר). והצעת המיטה, אמר רבא: לא אמרן אלא בפניו, אבל שלא בפניו לית לן בה. ומזיגת הכוס, שמואל מחלפא ליה דביתהו בידא דשמאלא. אביי מנחא ליה אפומא דכובא, רבא אבי סדיא (מראשותיו), רב פפא אשרשיפא (ספסל). (כתובות סא.)

סמ"ג. ספר התרומה – רש"י היה נוהר לתת אפילו מפתח מידו לידה, אע"פ שרק הושטת כוס יין שהוא דבר חיבה אסור ע"פ הגמרא, כלומר, שאסור לו להושיט את הכוס והיא מוזגת לו את היין לכוס כשהיא בידיו. **והמחמיר תבוא עליו הברכה**.

המב"ם – כתב שאסור מזיגת הכוס בין בשינוי בין שלא בשינוי. ושינוי כמו אשתו של שמואל הותר רק לאנשים גדולים שזהירים וחרדים לדבר ה' ביותר ולא יבואו לחטוא.

הא"ש. רשב"א – אשתו של שמואל **לא היתה נותנת את הכוס ממש לידו** אפילו בדרך שינוי כגון שהכוס על השולחן ולא רק כשהיא בידיו ממש, אלא אשתו של שמואל היתה מוזגת לו את היין במים **ביד שמאל** ומניחה את הכוס על השולחן, ואילו נשים אחרות היו מוזגות בימין ולא היו נותנות את הכוס על השולחן, אבל להושיט חפץ מיד ליד כולם מודים שאסור.

הגה"מ. בשם הה"א – שינוי נצרך כאשר עושים מזיגה והושטה יחד, אבל מזיגה בלא הושטה או להיפך מותר בלא שינוי. וכל זה במזיגת מים שהיו עושים פעם, אבל כיום שמוזגים מכלי לכלי אין בזה קרוב דעת כ"כ. ומ"מ צריך שינוי.

הדין בשאר משקים: רשב"א – דוקא בכוס של יין שהוא מרגיל לדבר ערוה, אבל שאר משקים מותרים למזוג גם מיד ליד.

שלא בפניו: מרדכי – מותר כמו לגבי הצעת המיטה, שזוהי חיבה יתרה, וכ"ש מזיגת הכוס. ועוד, שזהו ממש שינוי שזה לא בפניו.

מחבר – כגמרא, שכל המלאכות שאשה עושה לבעלה נדה עושה לבעלה חוץ ממזיגת הכוס שאסורה למזוג לו את הכוס **בפניו** (מרדכי) ולהניחו בפניו על השולחן אע"פ היא עושה הכר כגון שמניחה אותה קודם על השולחן ביד שמאל או מניחה על כר או כסת אפילו ביד ימין (רא"ש ורשב"א).

ב"ח – אע"פ שהמזיגה היתה שלא בפניו, אם מניחה על השולחן את הכוס בפניו בלא שינוי או הכר, אסור. וכ"ש כשיודע שמוזגת לו את הכוס שכשמניחה על השולחן בפניו נחשב ממש כמזיגה ואסור.

ש"ך – כתב שאין דבריו מוכרחים, ומזיגה שלא בפניו מותרת לחלוטין.

הדין באוכלים:

ב"ח בשם מהר"ם מאוסטרליה – לא יפה נוהגים הבעלים שנותנים לנשותיהם להניח את הקערות על השולחן, כי זה כמו מזיגת הכוס שאסור.

ב"ח – כתב ע"פ הרא"ם שמתיר שינוי של מזיגה בלא הושטה ולהיפך וכן ע"פ הרשב"א שמתיר שאר משקים, שדוקא לתת בתוך הקערה המיוחדת לו ולהושיט לבעל אסור, אבל בקערה שאינה מיוחדת דוקא לבעלה אלא לכל בני הבית, מותר.

ש"ך – לפי דברי הב"ח שמחמיר באוכלים, הוא מחמיר אף בשאר משקים.

ט"ז – דוקא במזיגת הכוס אסרו משום קרוב ולא בהגשת מאכל שיש בו טורח והוא כמעשה עבדות.

זרבי טהרה – פסק כט"ז, שיותר לה להגיש לו מאכלים ושאר משקים שאינם מזיגת יין. וטוב להחמיר באוכל כשאפשר.

שבט הלוי – יש להחמיר באוכלים ומשקים.

סעיף יא'

גמרא – אמר רב הונא: כל מלאכות שהאשה עושה לבעלה, נידה עושה לבעלה, חוץ ממזיגת הכוס (של יין) והצעת המיטה והרחצת פניו, ידיו ורגליו (שהם דברים של קרוב וחיבה ומביאים לידי הרגל דבר). והצעת המיטה, אמר רבא: לא אמרן אלא בפניו, אבל שלא בפניו לית לן בה". (כתובות סא).

הש"ג. תוספות (כתובות ז. ד"ה "והצעת"). מרדכי. רבנו ירוחם. הגה"מ – דוקא פריסת סדינים שזהו דרך חיבה, אבל כרים וכסתות שיש בו טורח ואינו חיבה, מותר.

רשב"א – כל מה שלא בפניו מותר אפילו הוא יודע מזה, כי אין בכך הרגל דבר.

מחבר – פסק כגמרא וככל הראשונים, שאסורה האשה הנידה להציע מטתו בפניו. ודוקא פריסת סדינים שזהו דרך חיבה. אבל הצעת כרים וכסתות שהוא טורח ואינו דרך חיבה מותר. וכל זה בפניו, אבל שלא בפניו הכל מותר אפילו הוא יודע שהיא מצעת אותם (רשב"א).

ערוך השולחן – גם לבעל אסור להציע את מיטתה בפניה כמו שלה אסור לעשות זאת בפניו.

סעיף יב'

סמ"ג. סמ"ק. הגה"מ. רשב"א. מחבר – אסורה ליצוק לו מים לרוחץ פניו, ידיו ורגליו אפילו אינה נוגעת בו, כי "הרחצת פניו, ידיו ורגליו" אסורה אפילו הוא רוחץ והיא מוצקת. וזה אסור אפילו בצונן.

זריג"ה. ט"ז – מלשון הרשב"א משמע שכאן מדובר שבשעת הרחיצה שלו היא יוצקת מים והוא **מיד** רוחץ וזה אסור, **אבל מותרת להכין לו מים בכלי קודם והוא ירוחץ משם אח"כ**. וזה מדויק גם מלשון המחבר שכתב "הרחצת פניו, ידיו ורגליו", וכשנותנת מים בכלי תחילה בלא יציקה עליו לא נקרא רחיצה כלל, אלא היה צריך לומר שנתנת מים לרחיצה אסור. ומזה שלא נקט בלשון זו משמע שזה מותר. אמנם יציקת מים על ידיו או על רגליו, זה נקרא ממש רחיצה וזה אסור.

ש"ד. בשם רבנו יונה – אסור לתת לפני בעלה קיתון של מים וכלים שירחץ בהם את רגליו כי זה חיבה. משמע שאם זה לא בפניו מותר כמו הצעת המיטה. **בשבט הלוי ציין** שגם הטי"ז מודה שאסור להכין לו מים לרחיצה בפניו ממש כי זה דרך חיבה.

סעיף יג'

שאלתו דרב אחאי – "נדה אסירא למישתי מכסא גברא".

מסקנת בלה – "המשגר כוס של ברכה לאשה שלא מדעת בעלה, חייב מיתה, מפני שדעתו רבה עליה. דבר אחר: מפני שיצא דבה עליה".
השב"א, רמ"ז – אין הבדל בין שיגור כוס לאשת חברו לבין נדה לבעלה. ומדובר רק במקרה **שמיחד לה כוס** ושולח לה, כי נותן דעתו עליה. ולכן, כשם שאסור לה למזוג לו כך הוא אסור למזוג לה, ואפילו לשלוח לה כוס של יין אסור בין אם זה כוס ברכה או כוס אחר שמיוחד לה.
מחנה – כרשב"א, שכשם שאסורה למזוג לו את הכוס כך הוא אסור למזוג לה, ואפילו לשלוח לה כוס של יין בין של ברכה או של דבר אחר אסור כשהכוס מיוחדת לה. אבל אם שותים אחרים מאותה כוס והיא שותה אחרים, מותר.
פרישה – מתיר לתת לה את הכוס אם הוא שותה ונותן לה אחריו אף אם לא שותה אחר בינתיים, כי אסור רק אם מייחד לה כוס.
פת"ש בשם שאלת יעב"ץ – ראוי להחמיר כדעת השאלות ואסור לשלוח לה כוס אפילו אם הוא שותה ממנה קודם.
שבט הלוי – בקידוש נוהגים למזוג לכוס אחרת והיא לוקחת לעצמה את הכוס, כי זה לא נקרא שיגור כוס ואפילו אם זו כוס המיוחדת לה. ואם יש עוד אנשים בבית, ישפוך לכמה כוסות וכל אחד יקח לו כוס והיא גם תקח לעצמה. ואם קשה למזוג לכוס אחר, תשתה מהכוס שלו ע"פ הפרישה.
דרבנן טהרה – כתב שאחר ששתה הבעל יניח את הכוס בלי להגיש לה והיא תקח את הכוס ותשתה.

סעיף יד'

גמרא – "שמואל מחלפא ליה דביתהו בידא דשמאלא". (כתובות סא).

הש"י – זה היה בימי ליבונה.

תוספות – שמואל הקל בזה דוקא בימי ליבונה. אבל זה היה רק בזמנם שהיו טובלות בסוף ז' ימי נדה ע"פ דין תורה וחזרו וטבלו אחר ז' ימים נקיים מחשש זיבה ואז ימי הליבון הם מדרבנן.
השב"א, מחנה – פסק כתוספות וכרוב הראשונים (עיין בסעי' א') שכל אלו ההרחקות צריך להרחיק בין בימי נדותה ממש, בין בימי ליבונה שהם ימי ספירתה, ואין חילוק בכל אלו בין רואה ממש למוצאת כתם, כי בעלת כתמים עשאוה כרואה לכל דבר חוץ מקביעות וסת.
רמ"א – כתב את דעת רבבי"ה שאין להחמיר בימי ליבונה בענין איסור אכילה עמה בקערה אחת או בלא הפסק כשתמיד אוכלים בשתי קערות, וטוב שתעשה כך כדי שתצא לטובל. ונוהגים להקל בזה, ויש להחמיר.
דרישה בשם רש"ל, ב"ח, ט"ז, ש"ך – כתבו שהמקלים אין להם על מי שישמכו וראוי לדרוש ברבים שאסור. וגם רבבי"ה התכוון רק ביום השביעי; שאחר ימי הליבון כדי שתצא לטובל ואין לחוש להרגל עבירה שיבוא עליה ביום השביעי כי ממילא טובלת בערב. וכתב שזו סברה קלושה ואין סומכים על דעת יחיד להתיר איסור המפורסם בכל החיבורים. **ועוד הוסיף הט"ז**, שיש להחמיר יותר בימי הליבון כדי שלא יבוא לידי הרגל עבירה מאחר שהוא רואה שהיא אינה טמאה.

סעיפים טו'-טז'

רא"ש – אם הוא חולה ואשתו נידה ואין לו מי שישמשנו זולתה, מותרת לשמשו, רק שתיזהר ביותר מהרחצת פניו, ידיו ורגליו והצעת המיטה בפניו, כי מאחר שאין לו מישוהו אחר, א"א שלא תשמשנו. ומכאן משמע, שאם יש מי שישמשנו, לא מתירים דברים אלו אפילו בשעת הדחק.
הבית יוסף תמה, שאם גם בחולה אסורה בהרחצת פניו, ידיו ורגליו והצעת המיטה בפניו מהם שאר הדברים שאסורים בד"כ שכאן התיירו?
הבית יוסף רצה לתרץ, שהקלו במזיגת הכוס, אלא שלשון הרא"ש "מותרת לשמשו" לא משמע שמדברת רק על מזיגת הכוס.
ותרץ הבית יוסף, שמותרת להושיט מידה לידו כל דבר וכן כל שימוש שהוא ע"י דבר אחר, כגון להקים אותו ולהשכיב אותו ולגעת בו. **וכ"כ תרומת הדשן**. **ועוד כתב תרומת הדשן**, שיש לחלק בין מקרה שהוא חולה שאז מותר לה להקים אותו ולהשכיב אותו וכו' שאז אין לחוש להרגל עבירה שאין יצרו מתגבר עליו, כי תש כוחו, למקרה שהיא חולה שאסור לו להשכיב אותה ולהקים אותה, כי אז ודאי יצרו מתגבר עליו ויש חשש שמא יפייסנה.
רבנו ירוחם בשם הגאונים – מי שהוא חולה ואשתו נידה, לא תרחץ פניו, ידיו ורגליו ולא תציע לו את המיטה ושאר מלאכות מותרת.
מהר"ם – אותם שנוהגים מלגעת בנשותיהם נידות כשהן חולות, זהו חסידות של שטות.

מחנה

1. פסק כרא"ש, שאם הוא חולה ואין לו מי שישמשנו חוץ ממנה מותרת לשמשו, אך צריכה להיזהר ביותר שתוכל להיזהר מהרחצת פניו ידיו ורגליו והצעת המטה בפניו.
2. **ש"ך** – ומזיגת הכוס מותר ע"פ ההתרים שראינו בסעי' י'.
 כתרומת הדשן, שאשה חולה והיא נידה אסור לבעלה לגעת בה ולשמש אותה, להשכיבה ולהקימה וכד'.
 ש"ך – משמע שכשהוא חולה והיא משמשת אותו מותר לה לגעת בו, להשכיבו ולהקימו וכד'.
רמ"א – הביא את דעת מהר"ם, שאם אין לה מי שישמשנה מותר בכל, וכן נוהגים אם צריכה לכך.
פתחי תשובה – ואפילו אם היא רק חולה שאין בה סכנה מותר לו כשאין מי שישמשנה, רק לא ירחץ פניה, ידיה ורגליה. ואם היא מסוכנת, מותר לו להשליך עליה מים. ואם א"א מותר אפילו ברחיצה ממש.

סעיף יז'

תרומת הדשן, הרמב"ן – אשה נידה חולה ובעלה רופא אסור למשש לה את הדופק ואפילו כשאין רופא אחר חוץ ממנו. ואם החולי מסוכן ואין שם רופאים אחרים מותר משום פקוח נפש, משום שנגיעה בנדה אסורה מדרבנן. **הרמב"ן לשיטתו בהגהות לספר המצוה הסובר שנגיעה בערוה אסורה מדרבנן.**

הרמב"ם ע"פ הגנת הבית יוסף – איסור נגיעה בערוה היא מהתורה ולכן גם כאן צ"ע אם לאסור אע"פ שזה פקוח נפש משום אביזריהו דגילוי עריות.

הרמב"ם ע"פ הגנת הש"ך – מה שהתכוון הרמב"ם שאיסור נגיעה הוא מהתורה זה רק כשזה דרך תאוה וחיבה, אבל אם זה רופא שעושה כך מותר.

מחנה – פסק כתרומת הדשן והרמב"ן, שאם בעלה רופא אסור לממש לה את הדופק.

המ"א – ע"פ מהר"ם שפסק לעיל, ה"ה כאן שאם צריכה אותו כי אין רופא אחר, מותר לו למשש את הדופק כשיש סכנה במחלה.

ש"ך – התיר לבעל לממש את הדופק של אשתו **בפקוח נפש** כמו שרופא אחר יכול לעשות זאת אף **בלא פקוח נפש** (והחמירו יותר בנדה). ואכן מעשים שבכל יום שרופאים ישראלים ממששים הדופק של האשה אפילו אשת איש או עכו"ם אע"פ שיש רופאים אחרים ועושים שאר משמושים ע"פ דרכי הרפואה כי זה לא דרך חיבה. ומ"מ כשאין סכנה, אסור לבעלה למשש את הדופק כשהיא נידה.

פתחי תשובה – הורו התר למשש את הדופק ע"י הנחת בגד על הדופק ואז מותר לבעלה הרופא למשש את הדופק על אותו בגד.

משמרת טהרה, שבט הלוי – ההתר ללכת לרופא הוא רק במקום כאב וחולי וכשאין רופאה הבקיא בדבר, אבל כשאין הדבר נחוץ כ"כ אלא מיחוש בעלמא אין להקל בזה בכלל. וכן אם אפשר להיבדק ע"י רופאה אפילו בשכר, לא תיבדק אצל גבר אפילו בחנם.

דינים נוספים הנוהגים בנידה

הגה"מ – אין לאשה נידה בימי ראייתה להיכנס לבית הכנסת או להתפלל או להזכיר השם או לגעת בספר.

הש"י – מותרת בהכל.

המ"א – פסק כרש"י, אבל כתב שנהגו כהגה"מ. ובימי ליבון נהגו התר בהכל. וגם כשנהגו להחמיר בימים נוראים מותר.

מ"ג – נוהגים התר בין בימי ראייה ובין בימי ליבון ומ"מ לא יסתכלו בספר התורה בזמן שמגביהים אותו.

פת"ש בשם תמוזי דניאל – אשה נידה לא תלך לבית הקברות.